

Підтвердження сертифіката з радіаційної онкології

У Сполучених Штатах Америки видача сертифікатів з радіаційної онкології, які є документами, що підтверджують право працювати в цій галузі медицини, контролюється Американською радіологічною радою (АРР). Рада була створена в 1934 р. з такими деклараціями:

1. Забезпечення навчання і регулювання радіологічної практики (визначеної як науки, що займається діагностичним і терапевтичним застосуванням променевої енергії, включаючи ікс-промені та радій).

2. Визначення компетенції спеціалістів з радіології.

3. Організація, контроль, проведення досліджень і перевірка кваліфікації кандидатів на одержання сертифікатів ради.

4. Видача сертифікатів з радіології.

5. Підготовка списків сертифікованих фахівців для громадськості, лікарів, лікарень, медичних шкіл.

6. Захист суспільства від некваліфікованих практиків.

Американська радіологічна рада стала членом Консультативної ради медичних фахівців у 1934 р. і була визнана Радою з медичної освіти Американської медичної асоціації, а 1938 р. була включена у Показник медичних спеціальностей.

Ідея сертифікації фахівців у спеціальних радах з'явилася у відповідь на вимогу кожного пацієнта окремо і суспільства взагалі одержувати якісну медичну допомогу, яку надають фахівці з достатньою освітою і досвідом.

До 1995 р. сертифікати не мали терміну дії, їх видавали довічно після складання іспиту по закінченні курсу спеціалізації. Питання професіоналізму лікаря і результатів його праці, що важливо для будь-якого фаху протягом усієї кар'єри, сертифікат по закінченні інтернатури,

знання, навички, уміння, необхідні для лікування хворих, все більше зацікавлюють суспільство.

Нині довічна сертифікація по завершенні навчання не відповідає вимогам часу.

З 1995 року Американська рада медичних спеціальностей (АРМС) і Американська радіологічна рада почали кампанію під назвою «Підтвердження сертифікації». Відзначено, що крім знання медицини якість медичної допомоги забезпечується й іншими факторами, які вимагають розвитку і підтримки протягом усієї кар'єри. Тільки постійне навчання забезпечує безперервне впровадження нових знань і технологій у медичну практику. Нова програма підтвердження сертифікації повинна сприяти професійній досконалості спеціалістів у галузі радіаційної онкології. У 1995 р. Американською радіологічною радою були вперше видані сертифікати з обмеженим терміном дії (10 років), а в 1999 р. був уперше проведений іспит з ресертифікації, чому передувало багаторічне обговорення програми сертифікації.

Дискусії щодо цієї програми тривають уже кілька років поспіль на конференціях і зустрічах товариств-членів АРР: Американського товариства терапевтичної радіології й онкології, Американського радієвого товариства, Американського товариства брахітерапії, Американської радіологічної корпорації, Радіологічного товариства Північної Америки. Проведені конструктивні діалоги внесли важливі зауваження і доповнення в програму підтвердження сертифікації, і тепер АРР намагається провести її масову презентацію. Очікується, що обговорення в широких колах фахівців з радіології стане поштовхом для розвитку програми постійного навчання.

Одним із завдань АРР є перевірка знань і навичок радіаційних онкологів і радіаційних

фізиків, метою програми є підтвердження сертифікату фахівця. Це допомагає спеціалісту довести колегам і суспільству, що впродовж усієї своєї кар'єри він постійно надає якісну медичну допомогу. Підтвердження кваліфікації «накопичується» протягом 10-річного циклу в міру успішного виконання певних завдань. Узагалі сертифікат не є повною гарантією компетентності, він лише підтверджує відповідність фахівця вимогам програми, що може вважатися реальним індикатором професіоналізму.

Програма підтвердження сертифіката була розроблена з ініціативи АРМС у відповідь на зацікавленість суспільства, зокрема й фахівців, у підвищенні якості медицини. Створена модель цієї процедури містить чотири компоненти, її затверджено й прийнято членами АРМС.

У 2004 р. у своїй доповіді президент АРМС заявив: «Медицина, в якій на першому місці стоїть пацієнт, повинна бути доказовою. І пацієнти, і наші колеги очікують певних результатів від іспиту, що складають лікарі. Сертифікат, наданий радою, є дуже відповідальним документом, але пацієнти також прагнуть, щоб знання лікарів перевіряла незалежна організація (ліцензування і сертифікація), пацієнти і громадськість очікують, що лікарі будуть постійно цікавитися новими досягненнями медицини. Програма підтвердження сертифікації АРР має відповідати даним запитам пацієнтів, громадськості і колег».

Програма підтвердження сертифікації розробляється АРР з урахуванням 4 компонентів і 6 рівнів компетенції, запропонованих АРМС та Акредитаційною радою для випускників медичних шкіл.

Чотири компоненти програми — це професіоналізм, постійне навчання і періодична самооцінка, знання, а також практичні навички.

Шість рівнів компетенції медичної практики, названі АРМС і Акредитаційною радою, є головними елементами 10-річного циклу підтвердження сертифіката. До фахівця поставлені такі вимоги:

1. Медичні знання — знати і критично оцінювати сучасну загальну і специфічну медичну інформацію, розуміти, як приймається рішення в доказовій медицині.

2. Допомога пацієнту — удосконалювати навички й уміння, включаючи опитування хворого й огляд, уміти узагальнювати клінічну інформацію.

3. Міжособистісні та комунікативні навички — ефективно спілкуватися з хворим і його родиною, колегами; зрозуміло і розбірливо вести записи.

4. Професіоналізм — виявляти поінформованість і знання, високі стандарти етичної і моральної поведінки, надійність, відповідальність, поважати гідність пацієнта і його незалежність.

5. Навчання і підвищення кваліфікації на робочому місці — постійно поліпшувати знання і навички, аналізувати роботу для розуміння сильних і слабких сторін, шукати шляхи підвищення якості роботи.

6. Системна практика — забезпечувати безпеку пацієнта, його матеріальні інтереси за допомогою ефективних витрат на лікування, здійснювати роботу зі збереження здоров'я та попередження хвороб і травм, ефективно керувати своєю практикою.

На основі цих вимог ради члени АРМС складають програми підтвердження сертифіката з урахуванням специфіки відповідного фаху, згідно з головним принципом — оцінкою 6 основних компетенцій за допомогою розробки і впровадження 4 компонентів для забезпечення ефективної медичної допомоги.

Програма, розроблена АРР, включає всі компоненти і компетенції і має за мету підвищення якості лікування, підтримку ідей доказової медицини у своїй спеціальності, а також поліпшення результату лікування. Сучасні погляди на кваліфікованість змінилися: акцент зміщено від довічної сертифікації, основаної лише на успішній перевірці знань, на сертифікацію на певний час у рамках програм постійної професійної підготовки.

Отже, з 1995 р. започаткована видача сертифікатів, дійсних протягом 10 років. Сертифікати із субфахів діагностичної радіології (раніше — педіатричної, судинної, хірургічної, нейрорадіології і ядерної радіології) видають на термін 10 років після їх перевірки в період 1994–1999 рр. Сертифікати з необмеженим терміном дії не втрачають чинності, але фахів-

цям рекомендується взяти участь у підтвердженні сертифікації. Спеціалісти з 10-річним сертифікатом, які хочуть знову його підтвердити, мають відповідати вимогам програми підтвердження сертифікації АРР, які стосуються і тих, у кого термін його дії минає в 2005–2006 рр. Вони повинні бути внесені у списки для сертифікації до кінця 2006 року. Власники сертифікатів, які втрачають чинність в 2007–2014 рр., повинні зареєструватися у списках у відповідний рік. Участь у програмі демонструє бажання фахівця постійно вчитися і розвиватися професійно.

Програма підтвердження сертифіката АРР передбачає процес документування постійного навчання і самооцінки, що дозволить фахівцеві постійно удосконалювати практику й розвиватися професійно. Нині розробляється ефективна методика підтвердження сертифіката, відпрацьовуються критерії оцінки компонентів і компетенцій. Участь у підтвердженні сертифіката є свідченням для колег і громадськості, що фахівці АРР підтримують рівень знань, навичок, необхідний для успішної практики.

Пропонується поступове впровадження підтвердження сертифіката відповідно до вказівок АРМС. Рада розробить, запланує і впровадить програму підтвердження сертифіката як прозорого процесу, що заслуговує на довіру та відповідає суспільним і професійним вимогам, вона стимулює постійний професійний розвиток і вдосконалення практики з огляду на високу якість і розмаїтість роботи.

Отже, модель підтвердження сертифіката в радіаційній онкології містить чотири компоненти. Це, по-перше, професіоналізм. Фахівці повинні мати медичну ліцензію, дійсну для роботи в будь-якій установі охорони здоров'я. Усі представлені ліцензії будуть перевірені через базу даних Федерації медичних рад під час реєстрації фахівця для участі в іспиті. По-друге, це постійне навчання й критична самооцінка. Постійне (безперервне протягом життя) навчання і періодична самооцінка забезпечуватимуться відповідними товариствами (Американським товариством терапевтичних радіологів і онкологів, Американським радієвим товариством, Американською радіологічною корпорацією, Американським това-

риством брахітерапії, Радіологічним товариством Північної Америки) і Американською радіологічною радою.

Безперервне навчання включає принаймні 500 кредитних годин, затверджених Акредитаційною радою з безперервної медичної освіти, набраних протягом 10 років, з них 250 годин — категорії 1. З 500 годин 400 (включаючи 200 з категорії 1) повинні належати радіотерапії та онкології.

Претендент має брати участь у різних заходах підвищення кваліфікації (курси підвищення кваліфікації, стажування тощо), які відповідають вимогам АРР і прийняті нею. У межах самооцінки передбачається, що фахівець успішно виконує спеціальну автоматичну програму, що охоплює відповідний матеріал.

Курси підвищення кваліфікації з радіаційної онкології проводять різні організації і, згідно з вимогами самооцінки, вони пропонують самоіспити. Протягом 10 років спеціаліст повинен скласти не менше восьми іспитів із самооцінкою.

Третім компонентом є знання. Фахівцю належить оволодіти знаннями, необхідними для практики в радіаційній онкології. Для підтвердження рівня знань належить скласти комп'ютерний екзамен за 3 роки до закінчення 10-річного циклу. Іспит проводять 2–3 рази на рік. Останнім часом іспит проводять у м. Таксон (Аризона), але з появою захищених веб-технологій структура екзамену може змінитися.

Іспит передбачає глибоку перевірку знань, необхідних для роботи. Знання перевіряють з 13 тем: рак травного тракту, рак сечостатевої системи, онкогінекологія, рак грудної залози, педіатрична онкологія, пухлини ЦНС, саркоми, пухлини щитоподібної залози, паліативне лікування, радіобіологія, біологічні аспекти раку, радіаційна фізика. З деталями можна ознайомитися на веб-сторінці Інтернету (www.theabr.org).

І, нарешті, четвертим компонентом є практичні навички.

Фахівець повинен працювати в даній галузі. Способи оцінки практичних навичок досі ще розробляються на основі таких положень АРМС:

1. Практичні навички належить оцінювати періодично.

2. Процес оцінки має відбивати уміння надавати медичну допомогу.

3. Стандарти визначення рівня володіння практичними навичками повинні бути об'єктивними, прозорими.

4. Після первинної оцінки претендент повинний розробити план підвищення кваліфікації.

5. Кожна з 6 компетенцій оцінюється принаймні 1 раз протягом циклу.

6. Оцінка надання допомоги хворим ґрунтується на доборі пацієнтів з основними хворобами принаймні один раз за цикл. До кінця другого циклу належить розширити добір хворих, щоб претенденти будь-коли змогли продемонструвати свої навички допомоги певній кількості хворих чи з огляду на певний діапазон захворювань.

7. Оцінку й удосконалення навичок належить проводити разом з іншими фахами з використанням загальних баз даних.

8. При визначенні навичок слід використовувати перевірені методики.

9. При перевірці навичок має бути забезпечений зворотний зв'язок. Перевірка повинна сприяти підвищенню кваліфікації.

10. При оцінці практичних навичок передбачається співпраця різних товариств.

11. Ради повинні розробити свою політику щодо статусу підтвердження сертифіката.

12. Оцінювати практичні навички слід починати в резидентурі і продовжувати протягом самостійної роботи. Оцінка практичних навичок повинна ґрунтуватися на 6 компетенціях, описаних АРМС і Акредитаційною радою з медичної освіти.

Фахівці з радіаційної фізики (немедичної спеціальності) також мають брати участь у програмі підтвердження сертифіката.

Підтвердження сертифікації — процес, який забезпечує постійний професійний розвиток фахівців. Американська радіологічна рада, розпочавши програму підтвердження сертифіката, проголошує принципи довічного безперервного навчання і професійного вдосконалення (www.theabr.org).

Підготувала доц. І.В. Корнейко